

Nr 1

Justitieutskottets betänkande i anledning av propositionen 1974: 149 med förslag till organisation av den nya centralmyndigheten för domstolsväsendet m. m. jämte motioner.

Propositionen

I propositionen 1974: 149 har Kungl. Maj:t (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att

dels anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,

2. lag om ändring i lagen (1946: 804) om införande av nya rättegångsbalken,

dels godkänna de av chefen för justitiedepartementet i propositionen förordade riktlinjerna för den nya domstolsförvaltningen m. m.,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en ordinarie tjänst med beteckningen p för chef för domstolsverket,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de åtgärder som behövs för att förbereda övergången till den nya domstolsförvaltningen samt att fatta de beslut i fråga om genomförandet av reformen som departementschefen förordat i propositionen.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisar utskottet till vad utskottet anför på s. 7—9.

I samband med propositionen behandlar utskottet tre i anledning av propositionen väckta motioner, 1974: 1989—1974: 1991 samt två under den allmänna motionstiden år 1975 väckta motioner, 1975: 1103 och 1975: 1126. Motionsyrkandena redovisas nedan på s. 4—5.

Företrädare för Statstjänstemannaförbundet har inför utskottet utvecklat sin syn på de föreliggande förslagen. I ärendet har till utskottet inkommit skrifter från Sveriges Förenade Studentkårer och Medborgarrättsrörelsen.

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till

Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom förordnas i fråga om rättegångsbalken¹,

dels att 1 kap. 7 och 10 §§ samt 2 kap. 7 § skall upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 4 och 6 §§, 2 kap. 1 § samt 4 kap. 2 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §²

I domsaga skola finnas nämndemän till det antal, som *hovrätten* efter tingsrättens hörande bestämmer.

I domsaga skola finnas nämndemän till det antal, som *domstolsverket* efter tingsrättens hörande bestämmer. *Talan får ej föras mot verkets beslut i sådan fråga.*

I nämnd skola sitta fem nämndemän. Inträffar förfall för nämndeman sedan huvudförhandling påbörjats, är rätten domför med fyra i nämnden.

Tingsrätten fördelar tjänstgöringen mellan nämndemännen efter samråd med dem.

6 §³

Tingsrätt skall för huvudförhandling årligen å bestämda tider hålla allmänna ting å tingsställe. Allmänt ting skall med undantag för tiden under tingsrättens ferier hållas varje vecka, om ej annat föranledes av arbetet hos tingsrätten eller andra omständigheter. Har tingsrätten flera tingsställen, fördelas tingen mellan dem.

Hovrätten bestämmer efter tingsrättens hörande när och å vilket tingsställe allmänt ting skall hållas.

Tingsrätt skall hålla sammanträde så ofta det kräves för arbetet. Sammanträde för huvudförhandling skall hållas på tingsställe, om ej särskilda skäl tala för att sammanträdet hålles på annan ort.

¹ Senaste lydelse av 1 kap. 7 § 1969: 244, av 1 kap. 10 § 1974: 573.

² Senaste lydelse 1969: 244

³ Senaste lydelse 1969: 244

*Nuvarande lydelse**Förslagen lydelse*

2 kap.

1 §

Hovrätt är överrätt i mål, som fullföljas från allmän underrätt. Den äger tillsyn över de domstolar, som höra under hovrätten.

Hovrätt är överrätt i mål, som fullföljas från allmän underrätt.

4 kap.

2 §⁴

Domare, som avses i 1 kap. 2 §, 2 kap. 3 § eller 3 kap. 4 §, utnämnes av regeringen. Revisionssekreterare utnämnes eller förordnas av regeringen.

Domare, som avses i 1 kap. 2 §, 2 kap. 3 § eller 3 kap. 4 §, utnämnes av regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1975.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1946: 804) om införande av nya rättegångsbalken**

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1946: 804) om införande av nya rättegångsbalken,

att 22 §⁵ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Förslagen lydelse*

22 §

Bestämmelserna i nya rättegångsbalken om fullföljd av talan mot underrätts beslut i rättegång skola äga motsvarande tillämpning beträffande talan mot underrätts beslut i fråga, som avses i 4 kap. 5, 7 eller 8 § eller 33 kap. 24 § nämnda balk. Mot hovrättens beslut i sådan fråga eller i fråga som avses i 1 kap. 4 § första stycket eller 6 § andra stycket samma balk må talan ej föras.

Bestämmelserna i nya rättegångsbalken om fullföljd av talan mot underrätts beslut i rättegång skola äga motsvarande tillämpning beträffande talan mot underrätts beslut i fråga, som avses i 4 kap. 5, 7 eller 8 § nämnda balk. Mot hovrättens beslut i sådan fråga må talan ej föras.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1975.

⁴ Senaste lydelse 1974: 573

⁵ Senaste lydelse 1969: 245

Motionerna

I motionen 1974: 1989 av herr Nyquist (fp) hemställs att riksdagen uttalar sig för att notarienämnden även framgent skall svara för antagning till notarietjänster.

I motionen 1974: 1990 av herr Polstam m. fl. (c, m, fp) hemställs att riksdagen beslutar godkänna vad som anförts i motionen angående riktlinjer för det nya domstolsverket och anpassa verkets organisation därtill.

I motionen 1974: 1991 av herr Winberg m. fl. (m) hemställs *dels* (A) att riksdagen avslår propositionen 1974: 149, *dels* (B) att riksdagen — om yrkandet under A icke vinner bifall — beslutar

1. att arbetsordning för tingsrätt skall fastställas av hovrätt, dock att arbetsordning för Stockholms, Göteborgs och Malmö tingsrätter skall fastställas av respektive tingsrätt,

2. att uppgiften att indela chefsrådmännen till tjänstgöring på avdelning skall ske i enahanda ordning som under B 1. föreslås beträffande fastställande av arbetsordning,

3. att bestämmelsen i 2 kap. 1 § rättegångsbalken om hovrätts tillsynsskyldighet skall behållas,

4. att 1 kap. 6 § rättegångsbalken skall erhålla följande såsom motionärernas förslag betecknade lydelse:

Kungl. Maj:ts förslag

Motionärernas förslag

1 kap.

6 §

Tingsrätt skall hålla sammanträde så ofta det kräves för arbetet. Sammanträde för huvudförhandling skall hållas på tingsställe, om ej särskilda skäl tala för att sammanträdet hålles på annan ort.

Tingsrätt skall hålla sammanträde så ofta det kräves för arbetet. Sammanträde för huvudförhandling (*allmänt ting*) skall hållas på tingsställe, om ej särskilda skäl tala för att sammanträdet hålles på annan ort.

5. att 1 kap. 4 § rättegångsbalken behålls i nuvarande lydelse,

6. att de uppgifter beträffande de allmänna advokatbyråerna som f. n. handläggs av DON överförs till annan myndighet än centralmyndigheten för domstolsväsendet,

7. a) att ändringar i tillsättningsförfarandet för ordinarie domartjänster tills vidare icke skall ske,

7. b) att — därest yrkandet under 7 a) icke vinner bifall — förslagsorganet för tillsättande av ordinarie domartjänster utformas på sätt i motionen anförts,

8. att tjänster som assessor, revisionssekreterare och regeringsrättssekreterare skall tillsättas av Kungl. Maj:t,

9. att 4 kap. 2 § rättegångsbalken behålls i nuvarande lydelse,
10. att ändring av handläggande myndighet för disciplin- och åtalsärenden m. m. icke skall ske, samt
11. att centralmyndigheten skall inrättas den 1 januari 1976.

I motionen 1975: 1103 av fru Fredgardh (c) och fru Nilsson i Kristianstad (c) hemställs att riksdagen beslutar

1. att avslå förslagen i propositionen 1974: 149 om den blivande centralmyndighetens befattning med tillsättning av domare, särskilt förslaget om en tjänstetillsättningsnämnd,
2. att förfarandet vid tillsättning av ordinarie domare inte ändras förrän den förestående allmänna översynen av domarbanan genomförs.

I motionen 1975: 1126 av fru Tillander (c) och fru Karlsson (c) hemställs såvitt nu är i fråga

1. att riksdagen företar de jämkningar i förslagen i propositionen 1974: 149, vartill förslagen av 1972 års domarutredning kan föranleda,
2. att riksdagen beslutar att uppskjuta inrättandet av den centrala myndigheten för domstolsväsendet till den 1 januari 1976,
3. att riksdagen bestämmer ikraftträdandet för de genom propositionen framlagda lagförslagen till den 1 januari 1976.

Utskottet

Inledning

Enligt tidigare riksdagsbeslut skall en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet m. m. inrättas i Jönköping från den 1 juli 1975. I den nu förevarande propositionen, given den 18 oktober 1974, framläggs förslag till riktlinjer för den nya myndighetens ställning, arbetsuppgifter och organisation m. m. Om bakgrunden till förslagen, vars huvudsakliga innehåll redovisas i nästa avsnitt, vill utskottet här anföra följande.

Efter Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades år 1970 särskilda sakkunniga, domstolsverksutredningen (DVU), för att utreda frågorna om vilken ställning och vilka arbetsuppgifter som borde tillkomma en central förvaltningsmyndighet på domstolsväsendets område samt organisationen av en sådan myndighet. Utredningen redovisade i maj 1971 resultatet av sitt arbete i betänkandet (SOU 1971: 41) Ny domstolsadministration.

I avvaktan på ställningstagande till frågan om en central förvaltningsmyndighet för domstolarna inrättades med riksdagens godkännande (prop. 1971: 1, bil. 4, JuU 1971: 5, rskr 1971: 101) den 1 juli 1971 domstolsväsendets organisationsnämnd (DON). DON är i vissa hänseenden central förvaltningsmyndighet för de allmänna domstolarna och de all-

männa förvaltningsdomstolarna samt, i den mån det inte ankommer på statens hyresråd, för arrende- och hyresnämnderna. DON svarar även för de åtgärder inom inskrivningsväsendet som påkallas av statsmakternas beslut att genomföra automatisk databehandling inom inskrivningsväsendet i den mån arbetet inte ankommer på centralnämnden för fastighetsdata. DON är vidare centralmyndighet för rättshjälpen. Inom nämnden finns en redovisningscentral och ett revisionskontor. DON:s kansli har även att ombesörja kansligöromålen åt notarienämnden (NON).

DVU:s betänkande bildade utgångspunkt för Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1972: 1 (bil. 4) om inrättandet av en central förvaltningsmyndighet för domstolarna. Enligt förslaget skulle myndigheten ges i huvudsak de av DVU föreslagna arbetsuppgifterna samt inrättas den 1 juli 1973 och lokaliseras till Jönköping. I propositionen anförde departementschefen att han i ett senare sammanhang skulle återkomma till frågan om den nya myndighetens ställning, organisation och arbetsuppgifter. Genom beslut av vårriksdagen 1972 (JuU 1972: 8, rskr 1972: 159) bifölls propositionen i vad den avsåg inrättandet av den nya myndigheten. Behandlingen av propositionen såvitt gällde myndighetens lokalisering och tidpunkten för dess inrättande uppsköts och behandlades av riksdagen under våren 1973. Riksdagen biföll därvid Kungl. Maj:ts förslag till lokaliseringsort samt bestämde att myndigheten skulle inrättas den 1 januari 1975 (JuU 1973: 24, rskr 1973: 221). Tidpunkten för inrättandet har sedermera bestämts till den 1 juli 1975 (prop. 1974: 1, bil. 4, JuU 1974: 6, rskr 1974: 128).

År 1973 tillkallades särskilda sakkunniga, domstolsstyrelseutredningen (DSU), för att i detalj utreda frågan om den nya myndighetens ställning, organisation och arbetsuppgifter. Till grund för arbetet skulle ligga bl. a. DVU:s förslag och de uttalanden om myndighetens ställning och uppgifter som riksdagen gjort i samband med principbeslutet om inrättandet av myndigheten. DSU avlämnade i maj 1974 betänkandet (Ds Ju 1974: 5) Central, regional och lokal domstolsförvaltning m. m. Betänkandet kompletterades i juni 1974 med en promemoria (Ds Ju 1974: 11) innehållande förslag till vissa författningsändringar med anledning av den föreslagna domstolsadministrationen. Betänkandet och promemorian har remissbehandlats i sedvanlig ordning. Propositionens förslag överensstämmer i huvudsak med utredningens ställningstaganden.

Här bör också nämnas att chefen för justitiedepartementet år 1972 tillkallade sakkunniga för att utreda frågan om hovrätternas organisation, domarutbildningen och domarkarriären m. m. De sakkunniga, 1972 års domarutredning, redovisade i december 1974 resultatet av sitt arbete i betänkande (SOU 1974: 96) En öppnare domarbana.

Propositionens huvudsakliga innehåll

De av departementschefen i propositionen uppdragna riktlinjerna för en ny domstolsförvaltning innebär i utskottets sammanfattning följande:

Den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet — domstolsverket — skall med de begränsningar som föranleds av principen om domstolarnas självständighet i den dömande verksamheten ges samma ställning och arbetsuppgifter som centrala förvaltningsmyndigheter i allmänhet. De administrativa arbetsuppgifterna på domstolsväsendets område skall fördelas mellan regeringen, centralmyndigheten och domstolarna med utgångspunkt från å ena sidan självständighetsprincipen och vad som därutöver bör förbehållas domstolarna och å andra sidan centralmyndighetens givna uppgift att ansvara för att tilldelade resurser inom förvaltningsområdet utnyttjas så rationellt och effektivt som möjligt. För att kunna fullfölja sistnämnda uppgift måste myndigheten så långt det är möjligt få ledande och samordnande funktioner samt ha rätt att meddela föreskrifter och anvisningar för verksamheten.

Centralmyndigheten skall leda budgetarbetet på myndighetsnivå för förvaltningsområdet och därvid avge förslag till anslagsframställning för samtliga myndigheter inom området samt svara för verksamhetsplanering och långtidsprognoser. Den skall ta över de ekonomiadministrativa uppgifter som f. n. åvilar DON, bl. a. uppgifter rörande de allmänna advokatbyråerna, arbete som ankommer på redovisningscentral, revisionsverksamhet samt ekonomiadministrativt utvecklingsarbete. Myndigheten skall vidare ansvara för utveckling och drift av flertalet inom förvaltningsområdet förekommande ADB-system, för statistik, blanketter, tekniska hjälpmedel och beredskapsplanering samt för byggnads-, lokal- och utrustningsfrågor. På myndigheten skall också ankomma frågor om rationalisering av de underlydande myndigheternas verksamhet, både den administrativa och, så långt det är förenligt med domstolarnas självständighet, den dömande.

Vad gäller personaladministration skall centralmyndigheten svara för personalpolitiska frågor inom förvaltningsområdet. Inom ramen för regeringens bemyndigande skall myndigheten ha det yttersta ansvaret för dispositionen av befintlig personal mellan olika myndigheter inom verksamhetsområdet samt överta DON:s uppgift att svara för utbildnings- och informationsverksamheten. Myndigheten skall också tillsätta vissa tjänster inom förvaltningsområdet, dock inte ordinarie domartjänster. I fråga om tillsättningsförfarandet för ordinarie domartjänster skall de nuvarande förslagsorganen (det s. k. presidentkollegiet, hovrätts- och kammarrättskollegierna) ersättas med en särskild inom centralmyndigheten tillskapad tjänsteförslagsnämnd, som avger förslag i myndighetens styrelses ställe. Tjänst som assessor i hovrätt och kammarrätt samt revisionssekreterare och regeringsrättssekreterare skall tillsättas av central-

myndigheten efter förslag av vederbörande domstol. Notarienämnden (NON) föreslås bli organisatoriskt inlemmad i centralmyndigheten samtidigt som nämndens uppgifter begränsas till samordning och avgörande av principiella frågor rörande tillsättning av notarietjänster och notarietjänstgöring. Inom det personaladministrativa området skall centralmyndigheten också handha bl. a. frågor rörande personalregistrering och matrikelföring samt utföra lönerapporteringsgöromål.

Den yttersta bestämmanderätten beträffande innehållet i arbetsordningarna för tingsrätt och för arrende- och hyresnämnd skall ligga hos centralmyndigheten, även om uppgiften att fastställa arbetsordning i regel kan delegeras från myndigheten till hovrätt.

På centralmyndigheten skall vidare ankomma en del uppgifter med juridisk anknytning, exempelvis utredningar i författningsfrågor och utarbetande av följdföreskrifter och anvisningar för verkställigheten av olika författningar. Arbetet med besvarande av remisser antas bli av stor omfattning. Centralmyndigheten skall också besluta i ärenden om disciplinstraff och åtalsanmälan samt andra ärenden enligt 23 §, 26 § andra stycket och 27 § andra stycket statstjänstemannalagen (1965: 274) rörande all personal inom förvaltningsområdet.

DON:s uppgift att vara centralmyndighet för rättshjälpen skall övertas av den nya myndigheten.

Centralmyndigheten skall ledas av en styrelse med inslag av lekmän. Centralmyndighetens chef skall ingå som styrelsens ordförande, och bland övriga ledamöter skall finnas bl. a. personer med erfarenhet av riksdagsarbete och personer med erfarenhet av den verksamhet som bedrivs inom myndighetens förvaltningsområde. Centralmyndigheten skall indelas i — förutom ett revisionskontor — fyra enheter, en för ekonomiadministrativa uppgifter, en för personaladministrativa uppgifter, en för organisationsfrågor och en för juridiska ärenden. Personalbehovet bedöms till omkring 115 tjänster. Kostnaderna för ungefär 112 tjänster förutsätts bli inbesparade vid DON, hovrätterna och justitiedepartementet. Myndigheten beräknas behöva ett anslag budgetåret 1975/76 på ca 14 milj. kr.

Hovrätterna skall få befogenhet att inom gränser, som bestäms av regeringen eller centralmyndigheten, besluta i frågor som rör administrationen eller organisationen av tingsrätterna. De skall sålunda avge yttrande över tingsrätternas förslag till anslagsframställning, bistå tingsrätterna med fiskaler eller annan förstärkningspersonal på domarsidan och meddela vissa förordnanden för tingsnotarie. På grund av sina olika uppgifter rörande tingsrätternas administration skall både hovrätterna och centralmyndigheten utöva tillsyn över den administrativa verksamheten vid tingsrätterna.

Uppgiften att bestämma antalet nämndemän i tingsrätt överförs från hovrätt till centralmyndigheten.

Riktlinjerna för den nya domstolsförvaltningen föranleder vissa smärre ändringar i rättegångsbalken och i lagen (1946: 804) om införande av nya rättegångsbalken, varom förslag framläggs i propositionen. Lagändringarna föreslås träda i kraft vid den tidpunkt då domstolsverket skall inrättas, dvs. den 1 juli 1975. Vissa övergångsåtgärder förutskickas, t. ex. att domstolsverket successivt övertar de uppgifter som avses åvila centralmyndigheten.

Tidigare principuttalanden rörande centralmyndighetens ställning

Alltsedan en reform av domstolsförvaltningen aktualiserades i början av år 1970 har en huvudfråga i reformarbetet varit hur verksamheten inom en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet skall kunna bedrivas utan att den grundlagsfästa principen om domstolarnas självständighet och integritet i den dömande verksamheten kränks. Frågan har också upptagits i de nu föreliggande motionerna 1974: 1990 och 1974: 1991. Med hänsyn till dess stora betydelse från rättssäkerhetssynpunkt finns det anledning att kortfattat erinra om de uttalanden i ämnet som tidigare gjorts av statsmakterna, DVU och DSU. En sådan redogörelse är också av intresse av det skälet att riksdagens principbeslut år 1972 om centralmyndighetens inrättande grundades på bl. a. departementschefens uttalande att DVU:s förslag i sina huvuddrag borde kunna ligga till grund för en senare proposition. För ett återgivande av DSU:s ställningstaganden talar även att departementschefen i nu föreliggande proposition i åtskilliga hänseenden hänför sig till dess uttalanden.

I direktiven till DVU (anförande till statsrådsprotokollet den 27 februari 1970 av chefen för justitiedepartementet) uttalades bl. a. att tiden var mogen att genomföra en centraliserad ledning och samordning av den administrativa verksamheten inom domstolsväsendet. Departementschefen ansåg att ett centralt organ var nödvändigt för att åstadkomma en effektiv planering, en samordning av resurserna på domstolsområdet och en tillfredsställande uppföljning av verksamheten. Som en allmän riktlinje uttalades att utredningen borde söka åstadkomma en sådan fördelning av arbetsuppgifterna mellan centralmyndigheten och domstolarna att förutsättningarna för en rationell och effektiv administrativ och kameral verksamhet blev så goda som möjligt samtidigt som den administrativa apparaten och kostnaderna begränsades i möjligaste mån. Samtidigt betonades att tillskapandet av en central förvaltningsmyndighet självfallet inte fick innebära något som helst ingrepp i domstolarnas självständighet och integritet när det gällde den dömande verksamheten. Härjämte framhölls att självständigheten i den dömande verksamheten inte utesluter att ett centralt organ får till uppgift att ta till vara alla möjligheter att rationalisera domstolsarbetet och att göra den administrativa verksamheten inom domstolsväsendet så effektiv som möjligt.

Enligt DVU:s förslag följde med domstolsverkets ställning som central förvaltningsmyndighet bl. a. att verket skulle leda och samordna den administrativa verksamheten inom förvaltningsområdet. Verket skulle enligt utredningen självfallet inte ingripa i den dömande verksamheten men borde på olika sätt samverka med domstolarna för att skapa effektiva arbetsformer i domstolsarbetet. Målsättningen för verket borde vara att tillse att verksamheten inom förvaltningsområdet bedrivs rationellt och effektivt. Utredningen uttalade att det i det dagliga arbetet hos domstolarna kunde komma upp frågor som kunde sägas ligga på gränsen mellan rättskipning och administration. För ett domstolsverk, som förutsattes få befogenhet att utfärda föreskrifter och anvisningar till domstolarna, blev det enligt utredningen angeläget att dylika gränsdragningsproblem kunde lösas i samförstånd med domstolarna och i enlighet med en fast praxis. Utredningen uttalade också att verket inte borde kunna vidta åtgärder som kan uppfattas som ingrepp i domstolarnas självständighet i den dömande verksamheten.

När det vid riksdagsbehandlingen år 1972 gällde att ta ställning till principspörsmålet om ett centralt organ för domstolsväsendet skulle inrättas, uttalade utskottet uppfattningen att det förelåg ett starkt behov av att inom domstolsväsendet inrätta ett fristående centralt organ av permanent karaktär för planering och samordning av den administrativa verksamheten. I anledning av motionsvägen framförda farhågor för att domstolarnas självständighet skulle kunna äventyras av ett sådant beslut framhöll utskottet mycket bestämt att tillskapandet av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet självfallet inte fick innebära något som helst ingrepp i domstolarnas självständighet och integritet när det gällde den dömande verksamheten. Att så inte blev fallet ansåg utskottet vara en rättssäkerhetsfråga av stor vikt som borde ägnas särskild uppmärksamhet. Framför allt borde enligt utskottets mening övervägas den problematik som sammanhänger med gränsdragningen mellan dömande och administrativ verksamhet.

I DSU:s betänkande gjordes inte något försök att — i enlighet med önskemål som uttalats under remissbehandlingen av DVU:s betänkande — principiellt avgränsa den dömande verksamheten från den administrativa. Utredningen ansåg en sådan gränsdragnings meningslös, därför att den ändå inte skulle kunna ligga till grund för kompetensfördelningen mellan Kungl. Maj:t, centralmyndigheten och domstolarna. Många uppgifter som enligt vanligt betraktelsesätt är att bedöma som administrativa måste nämligen enligt utredningen betecknas som delar av den dömande verksamheten eller eljest med hänsyn till principen om domstolarnas självständighet i dömandet ankomma på annat organ än centralmyndigheten. Enligt utredningen gällde det inte att dra en skiljelinje mellan administration och dömande utan att på ett lämpligt sätt fördela de administrativa uppgifterna mellan de ifrågavarande instan-

serna. En första utgångspunkt borde därvid vara domstolarnas självständighet i den dömande verksamheten. En lika given utgångspunkt borde vara att centralmyndigheten skulle aktivt verka för att effektivisera det administrativa arbetet och därmed även dömandet. Utredningen redovisade i betänkandet och i föreslagen författningstext en på grundval av utredningens principiella resonemang företagen fördelning av ifrågavarande arbetsuppgifter.

Principiella överväganden om centralmyndighetens ställning

I den föreliggande propositionen erinrar departementschefen till en början om att enligt regeringsformen varken regeringen eller något annat organ får gripa in och bestämma hur en domstol i sin rättstillämpning skall besluta i visst fall. Han tillfogar att stadgandet härom inte utesluter att domstolar liksom andra myndigheter i administrativt hänseende är skyldiga att åtlyda direktiv från regeringen eller annan myndighet som är behörig att meddela sådana direktiv. I fråga om gränserna för det område som regeringsformen exklusivt förbehåller domstolarna pekar han på det av utredningarna berörda förhållandet att avgörande av en fråga som i sig är av administrativ karaktär indirekt kan ha betydelse för handläggningen av visst mål eller ärende. Eftersom domstolarnas självständighet i den dömande och rättstillämpande verksamheten måste upprätthållas, framstår det enligt departementschefen som motiverat att domstolarna även i fortsättningen ges befogenhet att avgöra också vissa frågor av administrativ art som har eller kan uppfattas ha betydelse för den rättstillämpande verksamheten. Härtill kommer enligt departementschefen att vissa rent administrativa frågor även av praktiska skäl lämpar sig bäst för avgörande på det regionala eller lokala planet. Om man sålunda vill låta vissa frågor som inte omfattas av självständighetsprincipen ligga kvar hos domstolarna, kan det enligt departementschefen inte göras genom en uppdelning i administrativa eller judiciella frågor. Det återstår då enligt departementschefens mening endast den lösningen att de administrativa uppgifterna på ett lämpligt sätt fördelas mellan regeringen, centralmyndigheten och domstolarna med utgångspunkt från å ena sidan självständighetsprincipen och vad som därutöver bör förbehållas domstolarna och å andra sidan centralmyndighetens givna uppgift att ansvara för att tilldelade resurser inom förvaltningsområdet utnyttjas så rationellt och effektivt som möjligt. För att kunna fullfölja sistnämnda uppgift måste myndigheten enligt departementschefen så långt det är möjligt få ledande och samordnande funktioner samt ha rätt att meddela föreskrifter och anvisningar för verksamheten. Departementschefen tillägger att det i de enskilda frågorna ytterst måste ankomma på de tillämpande myndigheterna själva att se till att gränserna för vad som anses böra vara förbehållet domstolarna inte överskrids.

Mot bakgrund av det nu skisserade principiella resonemanget finner

departementschefen att centralmyndighetens kompetensområde i stort bör avgränsas på det sätt DSU föreslagit. I centralmyndighetens instruktion bör enligt departementschefen tas in en erinran om att myndighetens verksamhet inte får innebära något ingrepp i domstolarnas självständighet när det gäller den dömande verksamheten. Enligt hans mening kan det också vara lämpligt att begränsa centralmyndighetens kompetensområde på det sättet, att myndigheten inte får föreskriva hur arbetsuppgifter skall fördelas mellan enskilda domare.

Departementschefens här återgivna överväganden i principiellt hänseende kritiserar i motionerna 1974: 1990 och 1974: 1991. I den förstnämnda motionen påpekas att propositionens starka understrykande av att domstolarna skall vara självständiga i sin rättskipning står i motsättning till dess förslag att den från rättskipningen inte klart avskiljbara administrationen skall föras in under ett centralt ämbetsverk av vanlig typ. Motionärerna befarar att en långtgående administrativ dirigering av domstolarna kan leda till en styrning av domstolsväsendet i strid mot den i regeringsformen stadgade självständighetsprincipen. En sådan styrning kan enligt motionärerna bli resultatet av organisatoriska åtgärder eller indelning av domarna för deras uppgifter, genom bestämmelser om vilka mål som skall avgöras i första hand, genom alltför detaljerade föreskrifter om hur rättens avgöranden skall utformas osv. Domstolsverket bör därför enligt motionärerna inte få sådana ledande och styrande funktioner som föreslås i propositionen utan verket bör i huvudsak ges samma arbetsuppgifter som tillagts DON. Det bör enligt motionärerna klart anges att verket inte har någon befogenhet att leda eller styra domstolarna eller att utöva tillsyn över dem. Motionärerna tar vidare upp ett antal särskilda frågor, vartill utskottet återkommer i det följande, och de framställer ett yrkande av huvudsaklig innebörd att riksdagen skall godkänna vad i motionen anförts angående riktlinjer för domstolsverket.

Även i motionen 1974: 1991 uttalas farhågor för att domstolsverket kan komma att få en sådan ställning och sådana uppgifter att domstolarnas självständighet inte tillräckligt garanteras. Motionärerna framhåller självständighetsprincipens stora betydelse från rättssäkerhetssynpunkt för de enskilda medborgarna. Principen måste enligt motionärerna sträcka sig längre än till att regeringen eller dess underlydande organ inte får ge anvisning om hur domstol skall fälla avgöranden i konkreta fall eller tillämpa vissa rättsregler. Den måste t. ex. innebära att förvaltningsmyndighet inte skall ha befogenhet att övervaka och ge direktiv rörande domstolarnas sätt att organisera sitt arbete och handlägga sina arbetsuppgifter. Mot bakgrund av bl. a. det anförda anser motionärerna att DON tills vidare bör fortsätta sin verksamhet även efter den 1 juli 1975, och de hemställer i sitt förstahandsyrkande att riksdagen avslår den föreliggande propositionen. I andra hand framförs erinringar i olika

avseenden mot de i propositionen uppdragna riktlinjerna och framlagda förslagen. Härtill återkommer utskottet under särskilda avsnitt senare i detta betänkande.

Utskottet vill för sin del till en början understryka att statsmakernas ställningstagande år 1972 att det inom domstolsväsendet behöver inrättas ett permanent, centralt organ för planering och samordning av den administrativa verksamheten står fast. När det nu gäller att dra upp de närmare riktlinjerna för den nya domstolsförvaltningen vill utskottet framhålla att avsikten inte är och — som framgår av i föregående avsnitt återgivna tidigare uttalanden — inte heller varit att domstolsverket skall anförtros andra uppgifter än sådana som är av administrativ karaktär. Att den egentliga verksamheten inom domstolsväsendet, den dömande och rättstillämpande verksamheten, måste falla utanför domstolsverkets kompetensområde följer redan av stadgandet i regeringsformen att ingen myndighet, inte heller riksdagen, får bestämma hur domstol skall döma i det enskilda fallet eller hur domstol i övrigt skall tillämpa en rättsregel i ett särskilt fall. För den dömande verksamheten har också byggts upp en särskild instansordning. Att en centralmyndighet på domstolsväsendets område sålunda inte har att handlägga ärenden rörande den egentliga verksamheten inom förvaltningsområdet ger myndigheten en särställning i förhållande till andra centrala ämbetsverk och blir av avgörande betydelse vid fastläggandet av dess uppgifter.

Som utskottet uttalade år 1972 är det en rättssäkerhetsfråga av stor vikt att den grundläggande principen om domstolarnas självständighet i den dömande och rättstillämpande verksamheten upprätthålls. Med beaktande härav anser utskottet i likhet med departementschefen att det i centralmyndighetens instruktion skall tas in en erinran om att myndigheten vid utövandet av sina åligganden har att iaktta principen om domstolarnas grundlagsfästa självständighet vid fullgörandet av de dömande och rättstillämpande uppgifterna. I enlighet med det ovan sagda bör det enligt utskottets mening av instruktionen också framgå att centralmyndighetens åligganden enligt instruktionen skall gälla enbart den administrativa verksamheten inom förvaltningsområdet. Av vad nu sagts följer att det genom domstolsverkets inrättande framför allt tillskapas möjligheter för domstolarna att få kvalificerad service i frågor av huvudsakligen den art som hittills ankommit på DON. Något subordinationförhållande av för svensk förvaltning sedvanlig modell skall därmed inte komma till stånd.

De överväganden rörande gränserna för centralmyndighetens kompetensområde som utskottet år 1972 framhöll som erforderliga skulle självfallet inte syfta till någon formell gränsdragning mellan dömande och administrativ verksamhet. En sådan gränsdragning kan som departementschefen framhåller inte läggas till grund för kompetensfördelningen

†3 Riksdagen 1975. 7 saml. Nr 1

mellan regeringen, centralmyndigheten och domstolarna. Många uppgifter som enligt vanligt betraktelsesätt är att bedöma som administrativa innefattar också moment som får anses höra till eller ha ett nära samband med den dömande verksamheten. Vidare kan som anförs av departementschefen och även berörs i motionerna 1974: 1990 och 1974: 1991 ett beslut inom domstolsväsendet — även om det är av administrativ karaktär — direkt eller indirekt ha eller uppfattas ha betydelse för handläggningen av visst mål. Exempel härpå utgör beslut om hur arbetsuppgifter skall fördelas mellan enskilda domare. För ärenden av nu angivet slag måste, i enlighet med den teknik som departementschefen utnyttjat, den principiella synen på kompetensfördelningen kompletteras med särskilda ställningstaganden huruvida ifrågavarande uppgifter skall ankomma på verket. Härvidlag delar utskottet motionärernas uppfattning att centralmyndigheten inte bör ha möjlighet att genom åtgärder i administrativ ordning påverka handläggningen av visst mål eller ärende. Departementschefen synes också ha denna uppfattning. På anförda skäl anser utskottet att beslut av nyss angivet slag uttryckligen skall undantas från verkets kompetensområde. Undantag bör som departementschefen framhåller också göras för ärenden av rent administrativ karaktär som av framför allt praktiska skäl lämpar sig bäst för avgörande på det regionala eller lokala planet. Utskottet återkommer här till under de särskilda avsnitten i det följande.

En given uppgift för centralmyndigheten är enligt departementschefen att ansvara för att tilldelade resurser inom förvaltningsområdet utnyttjas så rationellt och effektivt som möjligt. För att kunna fullgöra denna uppgift måste myndigheten enligt departementschefen få ledande och samordnande funktioner samt ha rätt att meddela föreskrifter och anvisningar för verksamheten. I anledning av resonemanget i motionen 1974: 1990 om att domstolsverket inte bör få sådana funktioner vill utskottet kraftigt understryka att vad departementschefen i detta hänseende uttalar inte kan ses isolerat från hans grundläggande deklaration att tillskapandet av en central förvaltningsmyndighet på domstolsväsendets område självfallet inte får innebära något som helst ingrepp i domstolarnas självständighet och integritet när det gäller den dömande verksamheten. Uppgiften att leda och samordna begränsas också av vad utskottet i det föregående anført om att verkets åligganden enligt dess instruktion enbart skall gälla den administrativa verksamheten. Det sagda gäller också beträffande domstolarnas egentliga verksamhet de uppgifter med juridisk anknytning som kan ankomma på verket, t. ex. utredningar i författningsfrågor samt utarbetande av följd föreskrifter och anvisningar för verkställigheten av olika författningar.

Beaktandet av självständighetsprincipen föranleder enligt utskottets mening på samma sätt en begränsning i de uppgifter som skall ankomma på domstolsverket på grund av dess ansvar för att verksamheten inom

förvaltningsområdet bedrivs effektivt och rationellt. Centralmyndigheten bör verka för att verksamheten bedrivs effektivt, men effektivitetskravet får inte drivas så långt att det inkräktar på det viktiga allmänna intresset av rättssäkerhetens upprätthållande. Vad det för verkets del är fråga om är att genom en rationellt avpassad organisation och genom ändamålsenliga administrativa rutiner skapa förutsättningar för effektivt arbete och i sin dömande verksamhet självständiga domstolar för vilka allmänheten hyser förtroende. Med effektivitet måste i detta sammanhang i första hand avses säkerhet i dömandet.

I fråga om de personaladministrativa uppgifterna inom förvaltningsområdet uttalar departementschefen bl. a. att centralmyndigheten bör svara för personalpolitiska frågor samt inom ramen för regeringens bemyndigande ha det yttersta ansvaret för dispositionen av befintlig personal mellan olika myndigheter inom verksamhetsområdet. Myndigheten skall också överta DON:s uppgifter i fråga om utbildnings- och informationsverksamheten.

I anslutning till dessa uttalanden vill utskottet endast peka på det självklara förhållandet, att domstolsverkets ansvar för de personalpolitiska frågorna inom förvaltningsområdet nödvändigtvis inskränks därigenom att fastställandet av viktiga delar av personalpolitiken ankommer på statsmakterna. I många fall medverkar också de fackliga organisationerna vid utformningen av personalpolitiken. Det bör i detta sammanhang vidare framhållas att även inom det personaladministrativa området domstolsverkets kompetens begränsas av hänsyn till principen om domstolarnas självständighet. Ett iakttagande av denna bör enligt utskottets mening leda till att domstolsverkes uppgifter i fråga om personaldisposition beträffande tjänstemän vid domstolarna begränsas till att avse den icke dömande personalen. Utskottet förutsätter att frågor om dispositionen av assessorer och fiskaler kommer att handläggas i huvudsakligen samma ordning som för närvarande.

Med hänsyn till den i detta avsnitt behandlade frågeställningens stora betydelse från rättssäkerhetssynpunkt vill utskottet till sist framhålla vikten av att de föreskrifter som skall reglera den nya domstolsadministrationen ges en sådan avfattning att uppkomsten av gränsdragningsproblem och kompetenskonflikter förhindras i största möjliga utsträckning. I den praktiska tillämpningen är det givetvis av stor betydelse att domstolarna och centralmyndigheten värnar om domstolarnas självständighet i den dömande verksamheten. Det bör också bli en angelägen uppgift för JK och JO att följa verksamheten inom den nya domstolsadministrationen och ha uppmärksamheten på kompetenskonflikter av här berört slag.

Vad utskottet sålunda i anledning av propositionen och motionerna 1974: 1990 och 1974: 1991 anfört rörande principerna för centralmyndighetens ställning och uppgifter m. m. bör ges regeringen till känna.

Av vad utskottet anfört följer att utskottet avstyrker yrkandet i motionen 1974: 1991 om avslag på propositionen.

Fastställande av arbetsordning för tingsrätt m. m.

Enligt nuvarande förfarande fastställs arbetsordning för tingsrätt av hovrätt. Arbetsordningarna för Stockholms, Göteborgs och Malmö tingsrätter fastställs dock av regeringen.

I den nya ordningen bör enligt departementschefen centralmyndigheten — med hänsyn till det ansvar för verksamheten som myndigheten avses få — ha den yttersta bestämmanderätten beträffande arbetsordningarnas innehåll, även om uppgiften att fastställa arbetsordning i regel kan delegeras från centralmyndigheten till hovrätt.

Den föreslagna ordningen kritiserar i motionerna 1974: 1990 och 1974: 1991. För att domstolarnas självständighet gentemot centralmyndigheten skall markeras föreslås i den sistnämnda motionen att uppgiften att fastställa arbetsordning bör ligga kvar på hovrätterna. Arbetsordningarna för Stockholms, Göteborgs och Malmö tingsrätter bör dock med hänsyn till dessa domstolars storlek fastställas av vederbörande tingsrätt.

Enligt nu gällande ordning meddelas i arbetsordning för tingsrätt bestämmelser om grunder för fördelning av domargöromålen och, i den mån det behövs, andra bestämmelser om personalens arbetsuppgifter. Fördelning av domargöromål kan innebära fördelning av mål på olika rotlar. Vidare kan i arbetsordning regleras t. ex. i vilken mån göromålens fördelning mellan rotlarna bör få bero på geografiska förhållanden, så att mål från viss del av domsagan företrädesvis skall tilldelas viss eller vissa rotlar. Även frågor om hur tingsrätt skall vara sammansatt i tremansmål och vem som skall vara ordförande i sådana mål har upptagits i arbetsordning.

Utskottet vill till en början framhålla att departementschefens förslag att arbetsordning för tingsrätt skall fastställas av centralmyndigheten inte innebär att centralmyndigheten skall få möjlighet att föreskriva hur rotlar skall fördelas mellan enskilda domare och därigenom påverka fördelningen av domargöromålen. Uppgiften att göra en sådan fördelning bör, som departementschefen i annat sammanhang framhåller, inte ankomma på centralmyndigheten med hänsyn till principen om domstolarnas självständighet.

Ett tungt skäl för att centralmyndigheten med angiven begränsning bör ha att fastställa arbetsordning är som departementschefen anför hänsynen till det ansvar för verksamheten som domstolsverket avses få. Ett annat skäl för en central handläggning är önskemålet att arbetsordningarna i görligaste mån skall vara likformiga för alla tingsrätter. Andra omständigheter talar emellertid för att uppgiften inte bör handhas av

domstolsverket. Sålunda måste t. ex. beaktas att arbetsordningarna måste anpassas till de lokala förhållandena vid varje tingsrätt och att hovrätterna i regel torde komma att ha bättre kännedom om sådana förhållanden än centralmyndigheten. Härtill kommer att stadganden i arbetsordningen otvivelaktigt kan återverka på den dömande verksamheten. Beslutanderätten i frågor av sådan art bör i enlighet med utskottets principiella resonemang i det föregående inte anförtlös centralmyndigheten.

Det nu anförda leder utskottet till uppfattningen att det i enlighet med förslaget i motionen 1974: 1991 även i fortsättningen bör ankomma på hovrätt att efter förslag av vederbörande tingsrätt fastställa tingsrätts arbetsordning. Arbetsordningarna för de tre största tingsrätterna bör dock på skäl motionärerna anført fastställas av vederbörande tingsrätt.

Utskottet vill tillägga att det bl. a. med hänsyn till centralmyndighetens ansvar för verksamheten inom förvaltningsområdet enligt utskottets mening bör ankomma på myndigheten att fastställa allmänna riktlinjer och meddela generella anvisningar för arbetsordningarnas innehåll. Det bör också finnas stort utrymme för samråd mellan hovrätt och centralmyndigheten i olika principiella frågor om arbetsordningarnas innehåll. Vad här sagts om arbetsordning för tingsrätt avser i tillämpliga delar också arrende- och hyresnämnd.

Vad utskottet i anledning av propositionen och motionerna 1974: 1990 och 1974: 1991 anført rörande fastställande av arbetsordning för tingsrätt bör ges regeringen till känna.

I detta sammanhang tar utskottet upp en särskild i motionen 1974: 1991 aktualiserad fråga rörande indelning av chefsrådmän på avdelning. Beträffande avdelningsindelade tingsrätter med undantag för de tre största tingsrätterna gäller enligt den nuvarande ordningen att hovrätt indelar chefsrådmännen på avdelning. I fråga om de tre största tingsrätterna handhas denna uppgift av regeringen. DSU:s förslag, som i denna del inte särskilt berörs av departementschefen, innebär inte någon ändring i förhållande till vad som nu gäller. Även enligt motionärernas mening bör uppgiften att indela chefsrådmännen på avdelning tillkomma hovrätt, dock att Stockholms, Göteborgs och Malmö tingsrätter bör tilläggas uppgiften att själva fatta beslut i dessa frågor.

Enligt utskottets uppfattning talar samma skäl som enligt vad nyss sagts bör förändra att de tre största tingsrätterna själva fastställer arbetsordning för att dessa domstolar även bör tilläggas uppgiften att indela chefsrådmän på avdelning. Inom de tre ifrågavarande tingsrätterna bör uppgiften av praktiska skäl ankomma på lagmannen efter samråd med berörd personal. I övrigt bör rådande ordning bestå. Vad utskottet här i anledning av motionen 1974: 1991 anført rörande indelning av chefsrådmän på avdelning bör ges regeringen till känna.

Hovrätternas roll i den nya domstolsadministrationen

Hovrätterna avses enligt vad departementschefen anför i den nya ordningen få befogenhet att inom gränser, som bestäms av regeringen eller centralmyndigheten, besluta i frågor som rör administrationen eller organisationen av tingsrätterna. Hovrätt bör sålunda avge yttrande över tingsrätternas förslag till anslagsframställning. Hovrätt bör vidare bl. a. bistå tingsrätterna med fiskaler eller annan förstärkningspersonal på domarsidan samt meddela vissa förordnanden för tingsnotarie.

Utskottet har ingen erinran mot att hovrätterna på angivet sätt i åtskilliga hänscenden behåller sina hittillsvarande uppgifter rörande tingsrätterna. Att även andra än de nyss nämnda uppgifterna kan komma att tilläggas hovrätterna förutsätts av departementschefen. Olika skäl föranleder också utskottet att föreslå att så sker i viss utsträckning. Å andra sidan kan som departementschefen anför erfarenheten komma att visa att någon uppgift bör lyftas bort från hovrätterna.

En i sammanhanget särskilt uppmärksammas fråga utgör hovrätternas tillsynsskyldighet över tingsrätterna enligt 2 kap. 1 § rättegångsbalken. Departementschefen anför härvidlag bl. a. att hovrätts möjlighet att utöva tillsyn över tingsrätt måste vara inskränkt så till vida att hovrätten inte har rätt att ingripa i avgörandet av enskilda mål och ej heller med stöd av bestämmelsen kan lämna bindande anvisningar till tingsrätt för dess rättstillämpning. Den tillsyn över den dömande verksamheten som sålunda är möjlig med hänsyn till tingsrätternas självständighet är enligt departementschefens mening av begränsad betydelse. Där emot är enligt departementschefen den tillsyn över den administrativa verksamheten som både hovrätt och centralmyndighet har att utöva på grund av de olika uppgifterna rörande tingsrätternas administration av stor betydelse. Härvidlag framhåller departementschefen bl. a. vikten av att goda samarbetsformer utbildas mellan hovrätterna och centralmyndigheten. För att fullgöra sina uppgifter i sammanhanget behöver emellertid hovrätterna enligt departementschefen inte söka stöd i lag, och den aktuella bestämmelsen i rättegångsbalken bör därför upphävas.

I motionen 1974: 1991 yrkas att riksdagen beslutar att bestämmelsen skall behållas. Yrkandet motiveras av motionärerna bl. a. med att hovrätterna även i framtiden kommer att ha olika uppgifter beträffande tingsrätterna t. ex. i fråga om tillhandahållande av förstärkningspersonal och domarutbildning.

Utskottet kan i allt väsentligt ansluta sig till departementschefens principiella resonemang, och utskottet vill särskilt undersöka vad han anför om den begränsning i tillsynens omfattning som följer av ett iakttagande av principen om domstolarnas självständighet. Detsamma gäller departementschefens uttalanden om angelägenheten av att goda samarbetsformer utvecklas mellan hovrätterna och domstolsverket. Med hänsyn till att tillsyn från hovrätternas sida gentemot tingsrätterna i framtiden

avses förekomma i väsentligen samma omfattning som f. n., saknas emellertid enligt utskottets mening anledning att — i ett sammanhang där likartade uppgifter författningsvägen åläggs en central myndighet — upphäva lagstadgandet om hovrätts tillsynsskyldighet över tingsrätterna. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionen 1974: 1991 i denna del.

Under detta avsnitt tar utskottet vidare upp frågan om uppgiften att bestämma antalet nämndemän i tingsrätt skall handhas av hovrätt eller domstolsverket. Enligt 1 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken ankommer denna uppgift på hovrätt. Hovrätt har också att bestämma antalet nämndemän i fastighetsdomstol. Enligt departementschefen bör dessa uppgifter föras över till centralmyndigheten, vilket föranleder en ändring i det nyssnämnda lagrummet. I motionen 1974: 1991 uttalas bl. a. att uppgiften att bestämma antalet nämndemän i domsaga med hänsyn till hovrätternas större kännedom om de lokala förhållandena bör behållas hos hovrätterna. Motionsyrkandet i denna del innebär att någon lagändring inte skall vidtas.

Utskottet, som anser att spørsmålet bör bedömas väsentligen från praktiska synpunkter, finner i likhet med motionärerna att hovrätt med sin närmare kännedom om de aktuella lokala förhållandena är bättre lämpad än centralmyndigheten att handha den ifrågavarande uppgiften. Därest av särskilda skäl generella anvisningar för bedömningen skulle erfordras, bör det ligga inom centralmyndighetens kompetensområde att utfärda sådana. Någon ändring av gällande ordning i nu berörda hänseenden är således enligt utskottets mening inte påkallad, och utskottet tillstyrker bifall till motionen 1974: 1991 i denna del. Utskottets ställningstagande föranleder en mindre jämkning i den av Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen av 22 § lagen om införande av nya rättegångsbalken.

Tillsättning av domartjänster

I fråga om tillsättningsförfarandet för ordinarie domartjänster anför departementschefen bl. a. att alla sådana tjänster även efter centralmyndighetens tillkomst bör tillsättas av regeringen och att alla tjänster som kungörs lediga bör tillsättas efter förslag. De nuvarande förslagsorganen (det s. k. presidentkollegiet, hovrätts- och kammarrättskollegierna) bör ersättas med ett enda förslagsorgan, en tjänsteförslagsnämnd. Enligt departementschefen bör centralmyndighetens chef vara ordförande i nämnden. I denna bör vidare ingå ett justitieråd, ett regeringsråd, en hovrättspresident, en kammarrättspresident och ytterligare tre domare som utses på förslag av Jurist- och samhällsvetareförbundet och Sveriges domareförbund.

Den föreslagna ordningen utsätts för kritik i motionerna 1974: 1990, 1974: 1991, 1975: 1103 och 1975: 1126. I motionerna framförs bl. a.

tanken att några ändringar i det nuvarande tillsättningsförfarandet inte bör vidtas förrän i samband med ställningstagande till 1972 års domarutrednings förslag i detta hänseende. För det fall att beslut om inrättande av en tjänsteförslagsnämnd skulle fattas redan i förevarande sammanhang, framhålls i motionerna 1974:1990 och 1974:1991 att det från principiell synpunkt är olämpligt att uppgiften att avge förslag skall handläggas inom ett centralt, administrativt organ. Motionärernas inställning motiveras bl. a. av hänsynen till principen om domstolarnas självständighet och av de begränsningar som måste föreligga i möjligheterna för ett administrativt organ att bedöma de sökandes domarkvaliteter. Liknande tankegångar utvecklas i motionen 1975:1103. I motionen 1974:1990 framförs som andrahandsyrkande att nämnden skall utses av domstolarna själva och administrativt knyts till en hovrätt. I motionen 1974:1991 betonas särskilt att centralmyndighetens chef, ledamot av myndighetens styrelse eller befattningshavare vid myndigheten inte får ingå i nämnden. Enligt motionärernas mening bör det förslagsställande organet stå helt fritt från centralmyndigheten. Deras i andra hand framställda yrkande innebär att förslagsorganet bör utformas med beaktande av dessa synpunkter.

Utskottet, som uppmärksammat att 1972 års domarutredning i sitt nyligen avlämnade betänkande redovisar ingående överväganden rörande behovet av en tjänsteförslagsnämnd och en sådan nämnds sammansättning m. m., hyser förståelse för uppfattningen att ställningstagandet till frågan om en förändring av det nuvarande förslagsförfarandet lämpligen bör anstå såsom motionärerna förordat. Övervägande skäl, bl. a. det starka intresset av att tjänsteförslagen avges av ett enda förslagsorgan och grundar sig på bedömningsgrunder som är enhetliga för både de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna, talar dock för att man redan nu bör övergå till det av departementschefen föreslagna systemet med en tjänsteförslagsnämnd. Behovet av ett sådant organ har också — om än från delvis andra utgångspunkter — bestyrkts av en i denna del enig domarutredning. Att nu inrätta en tjänsteförslagsnämnd innebär enligt utskottets mening inte något föregripande av statsmakternas beslut i anledning av utredningens betänkande, som kan medföra svårigheter vid den fortsatta handläggningen av betänkandet. Utskottet kan således inte ansluta sig till yrkandena i motionerna 1974:1990, 1974:1991, 1975:1103 och 1975:1126 om att det nuvarande tillsättningsförfarandet skall bibehållas.

Vad angår tjänsteförslagsnämndens ställning och sammansättning tvekar utskottet om lämpligheten av den ordning som departementschefen förordar. I likhet med motionärerna finner utskottet av principiella skäl att avgivande av förslag vid tillsättning av ordinarie domartjänster hör till de administrativa uppgifter som inte bör ligga inom centralmyndighetens kompetensområde. Nämnden bör därför inta ställningen som

ett i förhållande till centralmyndigheten helt fristående organ. Samma skäl talar för att centralmyndighetens chef inte bör vara självskriven ordförande i tjänsteförslagsnämnden. Dennes speciella erfarenheter och kunskaper bör emellertid tillvaratas genom att han ingår i nämnden. Beträffande ordförandeskapet har utskottet stannat för att regeringen — med hänsyn till sakens grannliga natur — bör utse ordförande. Mot departementschefens förslag om nämndens sammansättning i övrigt har utskottet ingen erinran. Om domarutredningens förslag om en öppnare domarbana genomförs, får frågan givetvis prövas på nytt. Det ter sig naturligt att nämndens kansligöromål utförs inom centralmyndigheten som har samlad tillgång till persondata rörande all domarpersonal.

Vad utskottet i anledning av propositionen och motionerna 1974: 1990, 1974: 1991 och 1975: 1103 anfört om tjänsteförslagsnämndens ställning och sammansättning bör ges regeringen till känna.

Under detta avsnitt skall utskottet också behandla ordningen för tillsättande av tjänster som assessor i hovrätt och kammarrätt, revisionssekreterare och regeringsrättssekreterare. Dessa tjänster tillsätts för närvarande av regeringen. Enligt vad departementschefen föreslår i propositionen bör tillsättningsbesluten i den nya ordningen ankomma på domstolsverket. Förslaget kritiseras i motionerna 1974: 1990, 1974: 1991, 1975: 1103 och 1975: 1126 från samma utgångspunkter som anfördes i fråga om ordningen för tillsättande av ordinarie domartjänster. I den förstnämnda motionen framförs i första hand tanken att någon ändring i tillsättningsförfarandet inte bör ske i avbidan på resultatet av 1972 års domarutrednings arbete. I andra hand förordas att tjänsterna tillsätts av den domstol där tjänsten finns. I motionen 1974: 1991, 1975: 1103 och 1975: 1126 framställs yrkanden av innebörd att den nuvarande ordningen skall bestå.

Enligt utskottets mening talar samma principiella skäl som utesluter centralmyndigheten från prövning av ärenden angående utnämningar av ordinarie domare för att ärenden om tillsättning av tjänster som assessorer, revisionssekreterare och regeringsrättssekreterare inte bör ankomma på myndigheten. Med hänsyn till de övergripande bedömningar som erfordras beträffande bl. a. antalet ifrågavarande tjänster och fördelningen av antalet tjänster mellan skilda domstolar bör uppgiften icke heller läggas på vederbörande domstol utan, såsom motionärerna föreslagit, kvarstanna hos regeringen. Förslag om förordnande bör avges av vederbörande domstol. Vid utskottets ställningstagande — som även tillgodoser förstahandsyrkandet i motionen 1974: 1990 — saknas i enlighet med yrkandet härom i motionen 1974: 1991 anledning att nu vidta i propositionen föreslagen ändring i 4 kap. 2 § rättegångsbalken. Vad utskottet i anledning av propositionen och motionerna 1974: 1990, 1974: 1991, 1975: 1103 och 1975: 1126 anfört angående tillsättning av

tjänster som assessor, revisionssekreterare och regeringsrättssekreterare bör ges regeringen till känna.

När det gäller fiskaler och fiskalsaspiranter bör den nuvarande tillsättningsordningen bestå.

Notarieantagning m. m.

Notariatjänstgöring (tidigare tingsmeritering) fullgörs sedan början av år 1973 vid tingsrätt eller länsstyrelse eller vid båda lagen av myndigheter. Det finns också möjlighet till utbytestjänstgöring hos åklagarmyndighet, polischef, kronofogdemyndighet, annan myndighet eller advokat. Som ett centralt organ för prövning av frågor om notariatjänstgöring fungerar notarienämnden (NON). Nämnden har att fastställa allmänna riktlinjer för notariatjänstgöring, handlägga ärenden om antagning till notariatjänstgöring och om förordnande på notariatjänster, pröva frågor om utbytestjänstgöring samt planera och samordna notariatjänster vid de olika myndigheterna. NON består av ordförande, vice ordförande och fyra andra ledamöter, varav en representant från domarkåren, en från DON och en från Jurist- och samhällsvetareförbundet. NON:s kansligöromål fullgörs av DON.

När det gäller frågor om notariatjänstgöring föreslås i propositionen att NON organisatoriskt inlemmas i centralmyndigheten och att nämndens uppgifter begränsas till samordning och avgörande av principiella frågor rörande tillsättning av notariatjänster och notariatjänstgöring. Rutinärenden om bl. a. antagning till notariatjänstgöring bör avgöras av centralmyndigheten.

I motionen 1974: 1989 yrkas att riksdagen skall uttala sig för att NON även framgent skall svara för antagning till notariatjänster. Yrkandet motiveras av att det i många fall kan vara förenat med stora svårigheter att skilja mellan löpande och principiella ärenden. Enligt motionären uppkommer frågor av principiell natur i ett mycket stort antal ärenden. Det gäller enligt motionären särskilt den värdering i merithänseende av olika typer av praktik och arbetslivserfarenhet som de sökande åberopar. Bedömningar av detta slag bör enligt motionären också i fortsättningen ske i ett kollegialt sammansatt organ där erfarenheter från olika juridiska verksamhetsområden ges möjlighet att påverka bedömningen.

Till stöd för den av departementschefen föreslagna förändringen beträffande NON:s ställning och uppgifter kan bl. a. anföras att antalet antagningsärenden är mycket stort, att flertalet av förekommande ärenden är av relativt enkel beskaffenhet och att åtskilliga principfrågor bl. a. rörande meritvärdering redan lösts av NON. Frågor av principiell natur får emellertid enligt utskottets mening förutsättas komma upp även i framtiden. Många gånger, t. ex. i de icke ovanliga fallen då flera sökande konkurrerar med praktiskt taget likvärdiga meriter, måste det vara av värde att kunna ta i anspråk en sakkunskap av det slag som

f. n. finns i NON. Även när det gäller olika frågor rörande utbytestjänstgöring måste, bl. a. med hänsyn till den mångfald av möjligheter till sådan tjänstgöring som föreligger, beaktas det principiella värdet av att prövningen ankommer på ett kollegialt sammansatt organ som NON. Härtill kommer den i motionen påpekade svårigheten att skilja mellan principiella ärenden och rutinärenden.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet, som noterat att under remissbehandlingen bl. a. NON bestämt uttalat sig för att den nuvarande ordningen bör bibehållas, att NON även i framtiden bör svara för antagningen till notariatjänster. Vid detta ställningstagande utgår utskottet från att NON i likhet med vad som hittills ägt rum bör kunna överlämna ett stort antal ärenden av enkel beskaffenhet eller grupper av sådana ärenden till ledamot av nämnden eller till tjänsteman som fullgör kansligöromål åt nämnden. Den sålunda förordade ordningen för beslutsfattandet inom NON bör leda till att NON efter domstolsverkets inrättande organisatoriskt får samma fristående ställning som den för närvarande har i förhållande till DON. NON:s kansligöromål bör utföras inom centralmyndigheten.

Vad utskottet i anledning av propositionen och med tillstyrkande av motionen 1974: 1989 uttalat angående notarienämndens ställning och uppgifter bör ges regeringen till känna.

Centralmyndighetens uppgifter i fråga om de allmänna advokatbyråerna, m. m.

För närvarande är DON centralmyndighet för rättshjälpen och handhar bl. a. ekonomiadministrativa uppgifter beträffande de allmänna advokatbyråerna. Enligt departementschefen bör den nya centralmyndigheten överta dessa uppgifter. I motionen 1974: 1991 uttalas bl. a. att det med hänsyn till kravet på partsombudens självständighet gentemot domstolarna är principiellt oriktigt att den myndighet som centralt skall administrera domstolarnas verksamhet skall fullgöra motsvarande uppgifter beträffande de allmänna advokatbyråerna. Mot denna bakgrund yrkar motionärerna att riksdagen beslutar att de uppgifter beträffande de allmänna advokatbyråerna som f. n. handläggs av DON förs över till annan myndighet än centralmyndigheten för domstolsväsendet.

I anledning av motionsyrkandet vill utskottet erinra om att statsmakterna i samband med rättshjälpsreformens genomförande tog ställning till frågorna om valet av centralmyndighet för rättshjälpen och om myndighetens uppgifter beträffande de allmänna advokatbyråerna. I sitt av riksdagen i denna del godkända betänkande (JuU 1972: 12) uttalade utskottet att det syntes lämpligt att det blivande domstolsverket — med hänsyn bl. a. till de arbetsuppgifter av personal- och ekonomiadministrativ natur som denna myndighet kunde väntas få beträffande domstolsväsendet och i viss mån beträffande åklagarväsendet — fick ansvaret

också för uppgifter av motsvarande slag inom rättshjälpsområdet. Utskottet anslöt sig också uttryckligen till tanken att hinder inte föreligger för att domstolarna och de allmänna advokatbyråerna i rent administrativt hänseende sorterar under samma centralmyndighet. Att, såsom hade föreslagits i en motion, överväga inrättandet av ytterligare en central myndighet på rättsväsendets område vid sidan av domstolsverket kunde enligt utskottets mening bl. a. med hänsyn till statsfinansiella synpunkter inte komma i fråga. Utskottet saknar anledning att nu frångå sitt tidigare ställningstagande på vilket nu rådande ordning har grundats. Utskottet avstyrker därför bifall till det här behandlade yrkandet i motionen 1974: 1991.

I detta sammanhang vill utskottet kort beröra centralmyndighetens funktioner som besvärinstans enligt rättshjälpslagen. Dessa funktioner handhas f. n. av en besvärsnämnd som finns inom DON. I nämnden ingår företrädare för domarkåren och advokatkåren samt ledamöter med erfarenhet av riksdagsarbete. Nämndens ställning i den nya administrationen berörs av departementschefen i huvudsak enbart på det sätt att han uttalar att centralmyndighetens uppgift att pröva besvär enligt 49 § första stycket rättshjälpslagen bör fullgöras av en särskild besvärsnämnd inom myndigheten.

Skäl liknande dem som enligt vad utskottet i det föregående anfört motiverar att tjänsteförslagsnämnden och NON får en i förhållande till domstolsverket fristående ställning talar i viss mån för att inte heller besvärsnämnden bör inlemmas i centralmyndigheten. I samband med rättshjälpsreformen godtog emellertid riksdagen att centralmyndigheten skulle utgöra fullföljdsinstans vid talan mot beslut av rättshjälpsnämnd och därvid ha en för uppgiften särskilt avpassad sammansättning. Några olägenheter av denna ordning med en särskild nämnd inom centralmyndigheten har såvitt känt inte yppats. Med hänsyn härtill och då besvärsnämndens uppgifter inte motiverar en sådan fristående ställning som utskottet förordat beträffande tjänsteförslagsnämnden och NON anser utskottet att anledning inte nu föreligger att ompröva nämndens ställning som organ inom centralmyndigheten. Utskottet utgår från att den sammansättning, som besvärsnämnden främst av rättssäkerhetsskäl givits, kommer att förbli huvudsakligen oförändrad.

Disciplin- och åtalsärenden

I propositionen föreslås att myndighets befogenhet i ärenden enligt 23 §, 26 § andra stycket och 27 § andra stycket statstjänstemannalagen skall ankomma på centralmyndigheten. Det är här fråga om ärenden om disciplinstraff, åtalsanmälan och om skyldighet för tjänsteman, som efter åtal eller disciplinärt förfarande dömts till suspension, att flytta från tjänstebostad eller fri bostad. Det gäller vidare ärenden om av-

stängning av tjänsteman i samband med att åtal anställs eller disciplinärt förfarande inleds samt ärenden om avstängning och läkarundersökning vid fall av bristande tjänstduglighet beroende på sjukdom eller liknande. Den föreslagna ordningen kritiseras i motionerna 1974: 1990 och 1974: 1991. I den förstnämnda motionen uttalas att förslaget att lägga de disciplinära befogenheterna inom domstolsväsendet på centralmyndigheten synes oförenligt med principen om domstolarnas självständighet. Motionärerna anser det också opåkallat att nu vidta några förändringar i det aktuella hänseendet eftersom en proposition grundad på ämbetsansvarskommitténs överväganden i fråga om bl. a. de disciplinära befogenheternas fördelning kan väntas bli förelagd riksdagen i år. I motionen 1974: 1991 anförs att ifrågavarande ärenden inom domstolsområdet bättre kan bedömas av hovrätterna, som f. n. handhar sådana uppgifter. Uppgifterna bör ankomma på centralmyndigheten endast beträffande dess egen personal. Motionsyrkandet går ut på att någon ändring inte skall ske i fråga om utövandet av myndighetsfunktioner på det berörda området.

Utskottet vill först slå fast att ingen dömande personal är underkastad disciplinärt ansvar och att den i propositionen föreslagna ordningen inte berör denna kategori tjänstmän. Beträffande den dömande personalen skall alltså behörigheten att besluta i de ärenden det här gäller inte tillkomma domstolsverket. Det är emellertid att märka att förslaget berör — jämte den icke rättsbildade domstolspersonalen — den inom domarkarriären i detta sammanhang från principiell synpunkt betydelsefulla gruppen av fiskaler i hovrätt och i kammarrätt.

Enligt utskottets mening saknas bärande skäl mot att domstolsverket tilläggs uppgifter i disciplinära och liknande hänseenden beträffande den icke rättsbildade domstolspersonalen. Utskottet har därför ingen erinran mot den i propositionen förordade ordningen såvitt gäller denna personal. När det gäller den rättsbildade personalen talar emellertid enligt utskottets mening starka skäl, bl. a. hänsynen till principen om domstolarnas självständighet, för att domstolsverket inte bör tillräknas några befogenheter i de ärenden det här gäller. Utskottet förordar därför att från domstolsverkets disciplinära myndighet undantas — förutom dömande personal som är undantagen enligt nuvarande ordning — all övrig rättsbildad domstolspersonal som har eller kan förväntas få dömande uppgifter. Utskottets ställningstagande hindrar inte att frågor om disciplinansvaret beträffande den icke rättsbildade personalen blir föremål för ytterligare överväganden i samband med förestående prövning av ämbetsansvarskommitténs förslag.

Vad utskottet här i anledning av propositionen och motionerna 1974: 1990 och 1974: 1991 uttalat bör ges regeringen till känna.

Genomförandet

Som nämnts i det föregående skall enligt tidigare riksdagsbeslut domstolsverket inrättas den 1 juli 1975 och förläggas till Jönköping.

I propositionen anför departementschefen bl. a. att det vid genomförandet av den nya domstolsadministrationen är angeläget att provisoriska förhållanden under en övergångstid så långt möjligt undviks samt att regeringen bör bemyndigas att vidta de förberedelseåtgärder som påkallas för genomförandet. Vidare anför han att det både av hänsyn till nuvarande personal och av rekryteringsskäl men också av hänsyn till den löpande verksamheten vid myndigheterna inom förvaltningsområdet kan visa sig nödvändigt att centralmyndigheten successivt under en övergångstid tar över de uppgifter som skall ankomma på myndigheten i den nya administrationen. Av samma skäl kan det enligt departementschefen också visa sig nödvändigt att utflyttningen till Jönköping av den verksamhet som nu bedrivs vid DON sker successivt. Övergångstiderna bör dock enligt hans mening inte sträcka sig längre än till utgången av år 1975. Regeringen bör också enligt departementschefen erhålla bemyndigande att besluta om den senareläggning av reformen som kan visa sig nödvändig på grund av förseningar som inte nu kan förutses.

I motionerna 1974: 1991 och 1975: 1126 framställs yrkanden om att tidpunkten för centralmyndighetens inrättande bestäms till den 1 januari 1976. Till stöd för yrkandet i motionen 1974: 1991 anføres att det är av vikt både för personal och domstolar m. fl. att tidpunkten för inrättandet fastställs redan vid riksdagsbehandlingen. Eftersom det enligt motionärerna f. n. inte synes råda full visshet om att inrättandet kan ske vid den förut beslutade tidpunkten bör med hänsyn till vad departementschefen anfört inrättandet nu bestämmas till den 1 januari 1976. Uppskovsyrkandet i motionen 1975: 1126 motiveras bl. a. med att ytterligare rådrom erfordras för att anställa personal och få verkets organisation upprättad. Sistnämnda motion upptar också ett yrkande att de genom propositionen framlagda lagförslagen skall träda i kraft den 1 januari 1976.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det bl. a. med hänsyn till den berörda personalen är angeläget att reformen genomförs vid en bestämd tidpunkt. Samma hänsyn föranleder emellertid enligt utskottets mening att starka skäl måste föreligga för att den redan bestämda tidpunkten ändras. Det förhållandet att uppbyggnaden av verksamheten av naturliga skäl kan komma att behöva ske successivt utgör enligt utskottets mening inget sådant skäl. En successiv övergång bör i stället skapa ökade möjligheter för hänsynstagande till de anställdas personliga önskemål beträffande tillträdesdag, anstånd med flyttning, m. m. och över huvud taget underlätta verksamhetens igångsättande. Motsvarande hänsyn bör tas till personal vid hovrätterna och DON.

Med hänsyn till det anförda och då uppgifter utskottet erhållit inte

tyder på att verksamheten ej skulle kunna sättas i gång såsom planerats, kan utskottet inte biträda motionsförslagen om uppskov. Utskottet avstyrker således bifall till motionerna 1974: 1991 och 1975: 1126 i här behandlade delar. Begärda bemyndiganden för regeringen att vidta övergångsåtgärder och att besluta i fråga om genomförandet av reformen bör lämnas.

Övrigt

När det gäller vissa tillståndsärenden inom familjerättens område, vilka av domstolsstyrelseutredningen föreslås bli delegerade från regeringen till centralmyndigheten, förutskickar departementschefen att frågan om erforderliga lagändringar skall tas upp vid ett senare tillfälle. Med hänsyn härtill tar utskottet nu inte ställning till spørgsmålet om vilken myndighet som bör besluta i dessa ärenden.

Utöver vad som framgår av vad utskottet anfört i det föregående föranleder propositionen icke annan erinran än att utskottet i anledning av motionen 1974: 1991 föreslår en mindre redaktionell jämkning i 1 kap. 6 § förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken. Ändringen innebär att benämningen ting bibehålls i lagtexten.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionen 1974: 1991 såvitt däri yrkats avslag på propositionen 1974: 149 (yrkande A);
2. att riksdagen beträffande riktlinjerna för den nya domstolsförvaltningen m. m. såvitt gäller principerna för centralmyndighetens ställning och uppgifter m. m., i anledning av propositionen och motionerna 1974: 1990 och 1974: 1991 i denna del, ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende;
3. att riksdagen beträffande de under punkt 2 nämnda riktlinjerna såvitt gäller fastställande av arbetsordning för tingsrätt, i anledning av propositionen och motionerna 1974: 1990 och 1974: 1991 (yrkande B 1) i denna del, ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende;
4. att riksdagen beträffande de under punkt 2 nämnda riktlinjerna såvitt gäller indelning av chefsrådmän på avdelning, i anledning av propositionen och motionen 1974: 1991 (yrkande B 2) i denna del, ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende;
5. att riksdagen beträffande hovrätts tillsynsskyldighet med avslag på propositionen och med bifall till motionen 1974: 1991 (yrkande B 3) i denna del beslutar att 2 kap. 1 § rättegångsbalken behålls i oförändrad lydelse;

6. att riksdagen beträffande bestämmandet av antalet nämndemän i domsaga *dels* med avslag på propositionen och med bifall till motionen 1974: 1991 (yrkande B 5) i denna del beslutar att 1 kap. 4 § rättegångsbalken behålls i oförändrad lydelse, *dels* i anledning av propositionen och motionen i samma del antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1946: 804) om införande av nya rättegångsbalken — utom såvitt avser ikraftträdandebestämmelsen — med den ändring att 22 § erhåller följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse:

*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

22 §

Bestämmelserna i nya rättegångsbalken om fullföljd av talan mot underrätts beslut i rättegångsskola äga motsvarande tillämpning beträffande talan mot underrätts beslut i fråga, som avses i 4 kap. 5, 7 eller 8 § nämnda balk. Mot hovrättens beslut i sådan fråga må talan ej föras.

Bestämmelserna i nya rättegångsbalken om fullföljd av talan mot underrätts beslut i rättegångsskola äga motsvarande tillämpning beträffande talan mot underrätts beslut i fråga, som avses i 4 kap. 5, 7 eller 8 § nämnda balk. Mot hovrättens beslut i sådan fråga *eller i fråga som avses i 1 kap. 4 § första stycket samma balk* må talan ej föras.

7. att riksdagen beträffande de under punkt 2 nämnda riktlinjerna såvitt gäller inrättandet av en tjänsteförslagsnämnd, med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1974: 1991 (yrkande B 7 a), 1975: 1103 (yrkandena 1 och 2 delvis) och 1975: 1126 (yrkande 1 delvis) i denna del, godkänner vad departementschefen anført i detta hänseende;
8. att riksdagen beträffande de under punkt 2 nämnda riktlinjerna såvitt gäller tjänsteförslagsnämndens ställning och sammansättning, i anledning av propositionen och motionerna 1974: 1990, 1974: 1991 (yrkande B 7 b) och 1975: 1103 (yrkandena 1 och 2 delvis) i denna del, ger regeringen till känna vad utskottet anført i detta hänseende;
9. att riksdagen beträffande de under punkt 2 nämnda riktlinjerna m. m. såvitt gäller tillsättning av tjänster som assessor, revisionssekreterare och regeringsrättssekreterare, *dels* i anledning av propositionen och motionerna 1974: 1990, 1974: 1991 (yrkande B 8), 1975: 1103 (yrkande 1 delvis) och 1975: 1126 (yrkande 1 delvis) i denna del ger regeringen till känna vad utskottet anført i detta hänseende, *dels* med avslag på propositionen och med bifall till motionen 1974: 1991 (yrkande B 9) i samma del beslutar att 4 kap. 2 § rättegångsbalken behålls i oförändrad lydelse;

10. att riksdagen beträffande de under punkt 2 nämnda riktlinjerna såvitt gäller notarienämndens ställning och uppgifter, i anledning av propositionen och med bifall till motionen 1974: 1989, ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende;
11. att riksdagen beträffande de under punkt 2 nämnda riktlinjerna såvitt gäller centralmyndighetens uppgifter i fråga om de allmänna advokatbyråerna m. m., med bifall till propositionen och med avslag på motionen 1974: 1991 (yrkande 6) i denna del, godkänner vad departementschefen anfört i detta hänseende;
12. att riksdagen beträffande de under punkt 2 nämnda riktlinjerna såvitt gäller handläggande myndighet för disciplin- och åtalsärenden m. m., i anledning av propositionen och motionerna 1974: 1990 och 1974: 1991 (yrkande 10) i denna del, ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende;
13. att riksdagen avslår motionen 1974: 1990 i den mån den inte omfattas av utskottets hemställan ovan;
14. att riksdagen beträffande tidpunkten för centralmyndighetens inrättande avslår motionerna 1974: 1991 (yrkande 11) och 1975: 1126 (yrkande 2 delvis) i denna del;
15. att riksdagen beträffande tingsrätts sammanträde för huvudförhandling i anledning av propositionen och motionen 1974: 1991 (yrkande B 4) i denna del antar 1 kap. 6 § förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken med den ändring att lagrummet erhåller följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse:

*Kungl. Maj:ts förslag**Utskottets förslag*

1 kap.

6 §

Tingsrätt skall hålla sammanträde så ofta det kräves för arbetet. Sammanträde för huvudförhandling skall hållas på tingsställe, om ej särskilda skäl tala för att sammanträdet hålles på annan ort.

Tingsrätt skall hålla sammanträde så ofta det kräves för arbetet. Sammanträde för huvudförhandling (*ting*) skall hållas på tingsställe, om ej särskilda skäl tala för att sammanträdet hålles på annan ort.

16. att riksdagen — med den ändring i lagförslagets ingress som följer av vad utskottet hemställt ovan — antar förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken — utom såvitt avser ikraftträdandebestämmelsen — i den mån det inte omfattas av utskottets hemställan ovan;

17. att riksdagen beträffande tidpunkten för ikraftträdandet för de genom propositionen framlagda lagförslagen med bifall till propositionen och med avslag på motionen 1975: 1126 (yrkande 3) i denna del antar de ikraftträdandebestämmelser som föreslagits i propositionen;
18. att riksdagen godkänner de under punkt 2 nämnda riktlinjerna för den nya domstolsförvaltningen m. m. i den mån de inte omfattas av vad utskottet anfört och hemställt ovan;
19. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en ordinarie tjänst med beteckningen p för chef för domstolsverket;
20. att riksdagen bemyndigar regeringen att vidta de åtgärder som behövs för att förbereda övergången till den nya domstolsförvaltningen samt att fatta de beslut i fråga om genomförandet av reformen som departementschefen förordnat i propositionen.

Stockholm den 31 januari 1975

På justitieutskottets vägnar

ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), fröken Mattson (s), herrar Polstam (c), Larfors (s), Johansson i Växjö (c), Jönsson i Malmö (s), Bengtsson i Göteborg (c), Schött (m), Fransson (c), fru Wiklund (c), fru Andersson i Kumla (s), herrar Lundgren (s), Mathsson i Fagersta (s), Pettersson i Västerås (vpk) och Nyquist (fp).

Reservationer

1. vid punkten 3 i utskottets hemställan

av fröken Mattson (s), herrar Larfors (s), Jönsson i Malmö (s), fru Andersson i Kumla (s), herrar Lundgren (s), Mathsson i Fagersta (s) och Pettersson i Västerås (vpk), som beträffande fastställande av arbetsordning för tingsrätt anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 16 med "Ett tungt" och slutar på s. 17 med "tingsrätt bör ges regeringen till känna" bort ha följande lydelse:

Ett tungt vägande skäl för att fastställande av arbetsordning ytterst bör åvila domstolsverket är som departementschefen anför hänsynen till det ansvar för verksamheten som domstolsverket avses få. Ett annat skäl för en central handläggning är önskemålet att arbetsordningarna i görligaste mån skall vara likformiga för alla tingsrätter. Vad gäller de

av motionärerna anförda principiella skälen för att uppgiften inte bör ankomma på domstolverket måste enligt utskottets mening beaktas att det, som framgår av det föregående, inte skall ankomma på domstolsverket att meddela föreskrifter om domargöromålsens fördelning på enskilda domare. Det anförda leder utskottet till uppfattningen att den yttersta bestämmanderätten under regeringen kan och bör åvila domstolsverket. Såsom föreslagits i propositionen bör dock enligt utskottets mening uppgiften att fastställa arbetsordning normalt vara delegerad till hovrätterna, som har att beakta de riktlinjer för arbetsordningarnas innehåll som centralmyndigheten utfärdar. Vad här sagts om arbetsordning för tingsrätt avser i tillämpliga delar också arrend- och hyresnämnd.

Vad gäller de tre största tingsrätterna bör någon ändring inte vidtas i den ordning som nu gäller för fastställande av arbetsordning. Arbetsordningar för dessa tingsrätter bör således även framdeles fastställas av regeringen.

Vad utskottet med bifall till propositionen och i anledning av motionerna 1974: 1990 och 1974: 1991 anført rörande fastställande av arbetsordning för tingsrätt bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen beträffande de under punkt 2 nämnda riktlinjerna såvitt gäller fastställande av arbetsordning för tingsrätt med bifall till propositionen och i anledning av motionerna 1974: 1990 och 1974: 1991 (yrkande B 1) i denna del ger regeringen till känna vad utskottet anført i detta hänseende.

2. vid punkten 4 i utskottets hemställan

av fröken Mattson (s), herrar Larfors (s), Jönsson i Malmö (s), fru Andersson i Kumla (s), herrar Lundgren (s), Mathsson i Fagersta (s) och Pettersson i Västerås (vpk), som beträffande indelning av chefsrådmän på avdelning anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "avdelning bör ges regeringen till känna" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör liksom då det gäller fastställande av arbetsordning för de tre största tingsrätterna uppgiften att indela chefsrådmän på avdelning i dessa tingsrätter även i fortsättningen handhas av regeringen. Också beträffande övriga tingsrätter bör rådande ordning — som innebär att uppgiften handhas av hovrätterna — bestå. I enlighet med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen 1974: 1991 i den här behandlade delen.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen beträffande de under punkt 2 nämnda riktlinjerna såvitt gäller indelning av chefsrådmän på avdelning, i anledning av propositionen och med avslag på motionen 1974: 1991 (yrkande B 2) i denna del, ger regeringen till kända vad utskottet anfört i detta hänseende.

3. vid punkten 6 i utskottets hemställan

av fröken Mattson (s), herrar Larfors (s), Jönsson i Malmö (s), fru Andersson i Kumla (s), herrar Lundgren (s), Mathsson i Fagersta (s) och Pettersson i Västerås (vpk), som beträffande bestämmandet av antalet nämndemän i domsaga anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet, som" och slutar med "nya rättegångsbalken" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening inverkar principen om domstolarnas självständighet inte på frågan om ordningen för bestämmande av antalet nämndemän i domsaga. De övergripande bedömningar av praktisk natur som erfordras för att åstadkomma en önskvärd jämnhet mellan olika tingsrätter i fråga om antalet nämndemän talar enligt utskottets mening för förslaget i propositionen att överföra uppgiften att bestämma antalet nämndemän i tingsrätt till centralmyndigheten. En sådan ordning har också tillstyrkts eller lämnats utan erinran av det stora flertalet remissinstanser. Med hänsyn till det anförda ställer sig utskottet bakom förslaget i propositionen och avstyrker bifall till motionen 1974: 1991 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen beträffande bestämmandet av antalet nämndemän i domsaga *dels* med bifall till propositionen och med avslag på motionen 1974: 1991 (yrkande B 5) i denna del antar 1 kap. 4 § i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken, *dels* med bifall till propositionen i samma del antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1946: 804) om införande av nya rättegångsbalken utom såvitt avser ikraftträdandebestämmelsen.

4. vid punkten 8 i utskottets hemställan

av fru Kristensson (m) och herr Schött (m), som beträffande tjänsteförslagsnämndens ställning och sammansättning anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 20 med "Vad angår" och slutar på s. 21 med "till känna" bort ha följande lydelse:

Vad angår tjänsteförslagsnämndens ställning och sammansättning tvekar utskottet om lämpligheten av den ordning som departementschefen förordar. I likhet med motionärerna finner utskottet av principiella skäl att avgivande av förslag vid tillsättning av ordinarie domartjänster hör till de administrativa uppgifter som inte bör ligga inom centralmyndighetens kompetensområde. Nämnden bör därför inta ställningen som ett i förhållande till centralmyndigheten helt fristående organ. Samma skäl talar för att centralmyndighetens chef inte bör vara ordförande i tjänsteförslagsnämnden. Dennes speciella erfarenheter och kunskaper kan emellertid vara av värde för nämnden vid bedömningen av de sökandes meriter i administrativt hänseende. Han bör därför kunna ingå som ledamot i nämnden. Ordförande bör utses av nämnden bland dess övriga ledamöter. Mot departementschefens förslag om nämndens sammansättning i övrigt har utskottet ingen erinran. Om domarutredningens förslag om en öppnare domarbana genomförs, kan anledning uppkomma att vidta smärre jämkningar av sammansättningen. Det ter sig naturligt att nämndens kansligöromål utförs inom centralmyndigheten som har samlad tillgång till persondata rörande all domarpersonal.

Vad utskottet i anledning av propositionen och med tillstyrkande av motionerna 1974: 1990, 1974: 1991 och 1975: 1103 i denna del anfört om tjänsteförslagsnämndens ställning och sammansättning bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. att riksdagen beträffande de under punkt 2 nämnda riktlinjerna såvitt gäller tjänsteförslagsnämndens ställning och sammansättning, i anledning av propositionen och med bifall till motionerna 1974: 1990, 1974: 1991 (yrkande B 7 b) och 1975: 1103 (yrkandena 1 och 2 delvis) i denna del, ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.

5. vid punkten 10 i utskottets hemställan

av fröken Mattson (s), herrar Larfors (s), Jönsson i Malmö (s), fru Andersson i Kumla (s), herrar Lundgren (s), Mathsson i Fagersta (s) och Pettersson i Västerås (vpk), som beträffande notariennämndens ställning och uppgifter anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 22 med "Till stöd" och slutar på s. 23 med "till känna" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att enligt propositionen NON — med oförändrad sammansättning men såsom integrerad i centralmyndigheten — avses utgöra myndighetens styrelse i notariefrågor. Utskottet kan inte se att det med hänsyn till principen om domstolarnas självständighet eller av andra skäl finns anledning att ge NON en annan ställning än den som förutsatts i propositionen. Vad gäller frågan om kompetensen be-

träffande antagningsbeslut har utskottet inget att erinra mot att denna delas mellan NON och ledamot av NON eller tjänsteman vid centralmyndigheten. I vilken utsträckning delegation kan visa sig möjlig kan inte nu säkert bedömas. Det finns emellertid enligt utskottets mening anledning räkna med att det kommer att visa sig att andelen rutinärenden som kan avgöras på ledamots- eller tjänstemannanivå blir mindre än vad departementschefen synes ha förutsatt. Utskottet utgår från att NON ges ett betydande inflytande i frågan om vilka ärenden som skall förbehållas NON.

Vad utskottet i anledning av propositionen och motionen 1974: 1989 uttalat angående notarienämndens ställning och uppgifter bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. att riksdagen beträffande de under punkt 2 nämnda riktlinjerna såvitt gäller notarienämndens ställning och uppgifter, i anledning av propositionen och motionen 1974: 1989, ger regeringen till känna vad utskottet anført i detta hänseende.

6. vid *punkten 11* i utskottets hemställan

av fru Kristensson (m) och herr Schött (m), som beträffande centralmyndighetens uppgifter i fråga om de allmänna advokatbyråerna m. m. anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 23 med "I anledning" och slutar på s. 24 med "huvudsakligen oförändrad" bort ha följande lydelse:

I samband med rättshjälpsreformens genomförande uttalade utskottet (majoriteten) i sitt av riksdagen i denna del godkända betänkande (JuU 1972: 12) att det syntes lämpligt att det blivande domstolsverket — med hänsyn bl. a. till de arbetsuppgifter av personal- och ekonomisk-administrativ natur som denna myndighet kunde väntas få beträffande domstolsväsendet och i viss mån beträffande åklagarväsendet — fick ansvaret också för uppgifter av motsvarande slag inom rättshjälpsområdet. Utskottet anslöt sig också uttryckligen till tanken att hinder inte föreligger för att domstolarna och de allmänna advokatbyråerna i rent administrativt hänseende sorterar under samma centralmyndighet. Att, såsom hade föreslagits i en motion, överväga inrättandet av ytterligare en central myndighet på rättsväsendets område vid sidan av domstolsverket kunde enligt utskottets mening bl. a. med hänsyn till statsfinansiella synpunkter inte komma i fråga.

Mot utskottets beslut reserverade sig företrädarna för centerpartiet, folkpartiet och moderata samlingspartiet beträffande frågan om centralmyndighet för rättshjälpen. Enligt reservanternas mening saknades tillräckliga skäl att inrätta ett centralt organ med samordnande uppgif-

ter beträffande den ditills inom rättshjälpsanstalterna bedrivna verksamheten. För rättshjälpsnämndernas del ansåg reservanterna däremot ett visst behov föreligga av ett organ som kunde dra upp riktlinjer, bl. a. när det gällde nämndernas kostnadsprövning och prövning av frågor om kostnadsbidrag. Reservanterna ansåg en centralmyndighet vara motiverad även med hänsyn till behovet av en fullföljdsinstans i frågor där talan får föras mot rättshjälpsnämndernas beslut. Dessutom ansågs en samordning av de personal- och ekonomiadministrativa uppgifterna kunna vara till viss fördel.

Reservanterna konstaterade att de angivna funktionerna på rättshjälpsområdet — bortsett från dem som gällde det administrativa området — låg vid sidan om de uppgifter som domstolsverket skulle ha. Enligt deras mening borde därför för rättshjälpsområdet tillskapas en särskild myndighet, som kunde ges en mycket begränsad storlek. För inrättandet av en sådan särskild myndighet talade enligt reservanterna också att det, med hänsyn till vikten av att rättshjälpsanstalterna intar en självständig ställning i förhållande till domstolarna, syntes mindre lämpligt att organen på rättshjälpsområdet inordnades under samma förvaltningsmyndighet som domstolsväsendet. Frågan om centralmyndighet för rättshjälpsområdet borde därför på nytt övervägas i Kungl. Maj:ts kansli.

Enligt utskottets mening kvarstår de tidigare reservationsvis anförda principiella betänkligheterna mot att centralmyndighetsfunktionerna för såväl domstolsväsendet som rättshjälpen förenas hos domstolsverket. Härvidlag träder i förgrunden iakttagandet av kravet på partsombudens självständighet gentemot domstolarna. Det är också angeläget att beakta centralmyndighetens funktioner som besvärinstans enligt rättshjälpslagen. Dessa funktioner handhas f. n. av en besvärsnämnd som finns inom DON. I nämnden ingår företrädare för domarkåren och advokatkåren samt ledamöter med erfarenhet av riksdagsarbete. Nämndens ställning i den nya administrationen berörs av departementschefen i huvudsak enbart på det sätt att han uttalar att centralmyndighetens uppgift att pröva besvär enligt 49 § första stycket rättshjälpslagen bör fullgöras av en särskild besvärsnämnd inom myndigheten.

Skäl liknande dem som enligt vad utskottet i det föregående anfört motiverar att tjänsteförslagsnämnden och NON får en i förhållande till domstolsverket fristående ställning talar också för att inte heller besvärsnämnden bör inlemmas i centralmyndigheten.

Det anförda leder utskottet till uppfattningen att det från principiella synpunkter och av rättssäkerhetsskäl är angeläget att centralmyndighetsfunktionerna för rättshjälpsområdet inte överförs till domstolsverket. Frågan om lämplig centralmyndighet för rättshjälpen bör i enlighet med dessa uttalanden bli föremål för förnyade överväganden inom vederbörande departement. Förslag bör föreläggas riksdagen i sådan

tid att den nya ordningen kan träda i kraft när DON:s verksamhet på området upphör.

Vad utskottet anfört i anledning av propositionen och motionen 1974: 1991 i här behandlad del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. att riksdagen beträffande de under punkt 2 nämnda riktlinjerna såvitt gäller centralmyndighetens uppgifter i fråga om de allmänna advokatbyråerna m. m., i anledning av propositionen och motionen 1974: 1991 (yrkande 6) i denna del, ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.

7. vid punkten 14 i utskottets hemställan

av fru Kristensson (m) och herr Schött (m), som beträffande tidpunkten för centralmyndighetens inrättande anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 26 med "Utskottet delar" och slutar på s. 27 med "bör lämnas" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att det vid tiden för riksdagens ställningstagande till nu förevarande ärende kan beräknas återstå endast fyra och en halv månad till den senast bestämda tidpunkten för centralmyndighetens inrättande. Även om uppbyggnaden av verksamheten sker successivt såsom departementschefen förutskickar framstår den till buds stående tiden såsom alltför kort för att nödvändiga förberedelseåtgärder skall hinna vidtas. Departementschefen synes också för egen del ha räknat med att den nya administrationen inte kommer att fungera fullt ut förrän vid årsskiftet 1975-1976. Enligt utskottets mening erfordras ytterligare rådruum såväl för att anställa personal och få verkets organisation upprättad som för att bereda berörd personal vid hovrätterna och DON tillfälle till överväganden och planering i anställnings- och bostadsfrågorna. För personalens vidkommande måste beaktas att svårigheter föreligger inte enbart för den personal som erbjuds anställning vid centralmyndigheten utan även för de tjänstemän vid hovrätterna och DON som i samband med reformen lämnar domstolsadministrationen.

Sammanfattningsvis finner utskottet att ett fasthållande vid tidpunkten den 1 juli 1975 skulle leda till stora olägenheter medan ett uppskov till den 1 januari 1976 inte synes innebära några nämnvärda problem. Utskottet biträder därför motionsförslagen om uppskov med domstolsverkets inrättande till sistnämnda tidpunkt. Anledning att ändra ikraftträdandebestämmelserna för de genom propositionen framlagda lagförslagen föreligger inte. Begärda bemyndiganden för regeringen att vidta övergångsåtgärder och att besluta i fråga om genomförandet av reformen bör lämnas.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. att riksdagen beträffande tidpunkten för centralmyndighetens inrättande med bifall till motionerna 1974: 1991 (yrkande 11) och 1975: 1126 (yrkande 2 delvis) i denna del beslutar att tidpunkten bestäms till den 1 januari 1976.

Särskilt yttrande

av fru Kristensson (m), herrar Polstam (c), Johansson i Växjö (c), Bengtsson i Göteborg (c), Schött (m), Fransson (c), fru Wiklund (c) och herr Nyquist (fp):

I nu förevarande ärende gäller det inte huruvida en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet skall inrättas eller ej. Det är fråga om att dra upp de närmare riktlinjerna för en ny domstolsförvaltning, där förekommande arbetsuppgifter är fördelade mellan regeringen, förvaltningsmyndigheten och domstolarna. Med hänsyn inte minst till den stora betydelse från rättssäkerhetssynpunkt som måste tillmätas frågan om centralmyndighetens ställning och uppgifter har vi funnit det vara angeläget att nu framhålla att det ursprungliga beslutet om domstolsverkets inrättande fattades under politisk oenighet. Vid utskottsbehandlingen år 1972 av förslaget om verkets inrättande reserverade sig sålunda företrädare för centerpartiet, folkpartiet och moderata samlingspartiet och framförde bl. a. principiella betänkligheter mot inrättandet av ett sådant verk. Reservanterna uttalade att det är en rättssäkerhetsfråga av yttersta vikt att värna om domstolarnas självständighet och integritet och att garantier saknades för att domstolarnas självständighet i den dömande verksamheten inte skulle komma i fara genom inrättandet av ett verk med styrande funktioner på det administrativa området.

Ikke heller beträffande den nu aktuella frågan om centralmyndighetens ställning och arbetsuppgifter har politisk enighet kunnat uppnås, utan skiljaktiga meningar har yppats när det gällt att avgöra vad ett hänsynstagande till principen om domstolarnas självständighet kräver vid framför allt fördelningen av olika arbetsuppgifter mellan regeringen, centralmyndigheten och domstolarna. Vi vill dock slå fast att enighet råder i fråga om de principiella övervägandena om centralmyndighetens ställning och uppgifter. Det är vår uppfattning att ett fasthållande vid de ställningstaganden utskottet härvidlag gjort innebär en garanti för att den självständighet som den svenska författningen av ålder tillerkänner våra domstolar skall kunna upprätthållas.

Innehållsförteckning

	Sid.
Propositionen	1
1. Förslag till Lag om ändring i rättegångsbalken	2
2. Förslag till Lag om ändring i lagen (1946: 806) om införande av nya rättegångsbalken	3
Motionerna	4
Utskottet	5
Inledning	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Tidigare principuttalanden rörande centralmyndighetens ställning	9
Principiella överväganden om centralmyndighetens ställning	11
Fastställande av arbetsordning för tingsrätt m. m.	16
Hovrätternas roll i den nya domstolsadministrationen	18
Tillsättning av domartjänster	19
Notarieantagning m. m.	22
Centralmyndighetens uppgifter i fråga om de allmänna advokat- byråerna, m. m.	23
Disciplin- och åtalsärenden	24
Genomförandet	26
Övrigt	27
Utskottets hemställan	27
Närvaroförteckning	30
Reservationer	30
1. Fastställande av arbetsordning för tingsrätt (s, vpk)	30
2. Indelning av chefsrådmän på avdelning (s, vpk)	31
3. Bestämmandet av antalet nämndemän i domsaga (s, vpk)	32
4. Tjänsteförslagsnämndens ställning och sammansättning (m)	32
5. Notarienämndens ställning och uppgifter (s, vpk)	33
6. Centralmyndighetens uppgifter i fråga om de allmänna advo- katbyråerna m. m. (m)	34
7. Tidpunkten för centralmyndighetens inrättande (m)	36
Särskilt yttrande (c, m, fp)	37